

MESLEK YÜKSEKOKULUNDA YAPILAN EĞİTİMİN MEZUNLARININ İŞ HAYATINDAKİ ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*

Muhammet Atalay¹

Harun Bayer²

Enes Çelik³

Öz

Yükseköğretim kurumları toplumun ve ekonominin ihtiyaç duyduğu yetişmiş insan gücünü hazırlayan önemli bir eğitim öğretim basamağıdır. Meslek yüksekokulları mezunları, yükseköğretimin diğer düzeylerine göre iş hayatına çok daha hızlı dahil olmaktadır. İki yıllık öğretim sürecinde başarılı olan ve ön lisans derecesi alanlar, yetişmiş ara eleman olarak ekonomik ve sosyal hayatın çok çeşitli kollarında iş hayatına atılmaktadır. Hem yükseköğretim kurumlarının verimliliği hem de mezunlarının meslek hayatı açısından, üniversitelerden mezun olanların donanımlarıyla iş dünyasının beklentilerinin örtüşmesi arzu edilir. Bu çalışma, bir meslek yüksekokulunun mezunları örneği üzerinden, mezunların öğretim hayatında edindikleri donanım ve mezuniyet sonrası iş bulma ve çalışma süreçlerindeki yaşadıkları tecrübeleri karşılaştırmalı olarak değerlendirmek üzere yapılmıştır. Çalışmada genel tarama yöntemi kullanılmış, betimsel istatistikler ve demografik değişkenlerin alt grupları için bağımsız gruplar arası fark testleri incelenmiştir. Bir meslek yüksekokulundan dört farklı programdan mezun olan kişiler ile yapılan araştırma sonuçlarına göre; mezuniyet sonrası bir işe girme süresinin 1-2 yıl aralığında olduğu, çalışmaya başlamayan mezunların önemli bir kısmının örgün öğretim hayatına devam ettikleri ve mezunların büyük bir çoğunluğunun açık veya örgün öğretim ile lisans diploması almaya çalıştıkları belirlenmiştir. Öğretim süresince kazanılan yeterliliklerin, bu programlardan mezun olanların çalışma hayatında önemli ve yol gösterici olduğu saptanmıştır. Fark testlerine göre; cinsiyet, medeni durum ve mezun olunan program değişkenlerinin alt gruplarında verilen cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretim, Mezunlar, İstihdam, Betimsel İstatistik, Parametrik Olmayan Fark Testleri.

Jel Sınıflandırma Kodları: C12, C14, C83, I21, I23, J64.

* Bu çalışma 19-22 Mayıs 2017 tarihlerinde Karadağ-Podgorica’da düzenlenen Akdeniz Uluslararası Sosyal Bilimler Konferansı’nda sunulmuş, geliştirilerek makale formatına getirilmiştir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, atalay@klu.edu.tr

² Öğr. Gör., İnönü Üniversitesi, Malatya Teknokent, harun.bayer@inonu.edu.tr

³ Öğr. Gör., Kırklareli Üniversitesi, Babaeski Meslek Yüksekokulu, enes.celik@klu.edu.tr

A RESEARCH ON THE EFFECT OF EDUCATION AT THE VOCATIONAL SCHOOL ON BUSINESS LIFE OF GRADUATES

Abstract

Higher education institutions are an important step in the education and training that prepare the growing human power needed by the society and the economy. Graduates of vocational schools are much more involved in business life than other levels of higher education. Successful two-year teaching and undergraduate degree fields are being introduced into business life in various branches of economic and social life as trained intermediate workers. It is desirable that both the productivity of higher education institutions and the career of their graduates in terms of occupational life, the skills of graduates from universities and the expectations of the business world overlap. This study was conducted to compare the experiences of graduates of a vocational college with those of the graduates in their teaching life and their experiences in the post-graduate employment and work processes. The general screening method was used in the study, descriptive statistics and the differences between independent groups for subgroups of demographic variables were examined. According to the results of researches conducted with graduates of four different programs of a vocational school, a significant part of the graduates who have not started to work continue to their formal education and a large majority of the graduates are trying to obtain a bachelor's degree with open or formal education. It has been determined that the qualifications gained during the education period are important and guiding for graduates of these programs in working life. According to the difference tests; there were statistically significant differences between the answers given in the subgroups of gender, marital status and graduated program variables.

Keywords: Higher Education, Graduates, Employment, Descriptive Statistics, Nonparametric Difference Tests.

Jel Classification: C12, C14, C83, I21, I23, J64.

Giriş

Her üniversitenin bir kurum olarak insanlığa ve topluma dönük ödevleri vardır. Bunları gerçekleştirirken toplumu aydınlatmak ve kamunun ihtiyaçlarına cevap vermek eğitimcilerin baş görevleri arasında sayılabilir. Nitelikli iş gücünü elde etme yalnızca eğitim ile sağlanamayabilir. Değişen ve gelişen iş gücü karşısında, piyasanın esnek yapısına uyum sağlayabilecek, kişiye ve toplumun ihtiyaçlarına, beklentilerine, değişen şartlara uyum sağlayabilecek beceri ve davranışlar kazanmış nitelikli elemanların yetiştirilmesi önemli bir gereksinim olmuştur. Günümüzde ülkeler açısından eğitilmiş insan gücü son derece önemlidir. Gelişen toplum ile birlikte yaşanan yoğun rekabet karşısında ayakta kalabilmek için bu önem daha da artmıştır. Değişen şartlara uyum sağlayabilen, teknolojik uygulamaları kavrayabilen, üretken, çevresiyle iletişim kurabilen, ekip çalışması yapabilen mesleki bilgi ve beceriye sahip insan gücü bir ülkenin ilerlemesinde temel gücü oluşturmaktadır (Bahar ve Kaya, 2013). Ülkemizde mesleki ve teknik eğitim ön lisans düzeyinde meslek yüksekokullarında gerçekleştirilmekte olup, ülke ihtiyaçlarına hizmet edecek insan gücünü yetiştirme amacıyla kurulan meslek yüksekokulları, yapılan yasal düzenlemeler ve farklı projeler ile (Bkz. Çolak, 2014) nitelikli eleman temini için yapılandırılmaya çalışılmaktadır.

Meslek yüksekokulları, belirli mesleklere yönelik ara insan gücü yetiştirmeye yarayan, dört yarıyılık eğitim ve öğretim sürdüren yükseköğretim kurumlarıdır (YÖK Kanunu, 1981). Meslek yüksekokulları mesleğe yönelik uygulamalı eğitim ve öğretim yaparak endüstrinin ve sektörlerin belirlediği ihtiyaçlar doğrultusunda kalifiye el becerisi ve nitelikli uygulama yeteneğine sahip kaliteli elemanlar yetiştirmek amacındadır. Milli Eğitim Bakanlığı Yüksek Öğretim Kurulu Meslek Yüksekokulları Program Geliştirme Projesinin içeriğinde bulunan program geliştirme basamaklarında alınan hedef ve ilkelere göre; tekniker ve meslek elemanlarında aranan özellikler incelendiğinde, bu elemanların, problem çözme ve karar verme becerisine sahip, sorumluluk üstlenebilen, mesleği ile ilgili temel bilgi ve beceriye sahip, farklı kültür ve anlayıştaki insanlarla iletişim kurabilen, yabancı dil bilen, bilgisayar kullanma becerisine sahip, kaynakları verimli kullanabilen eleman, şeklinde tarif edildiği görülmektedir (İçöz'den akt. Eti İçli, 2007, s. 264).

Bir yüksekokulda kurum kalite çalışma faaliyetleri içerisinde yapılan öz değerlendirme kuruma veri sağlayacak en değerli ve kapsamlı veri yüksekokulun mezun öğrencileridir (Gözüm, Güdücü Tüfekçi ve Çapık, 2014). Mezunların, öğretim programının içeriği ve kalitesine ilişkin görüşleri, öğrendikleri bilgileri uygulama alanına aktarmadaki başarı düzeyi, işe yerleştirme oranları, mezuniyet sonrası işe girişte ve mesleğini yaparken öğrenim hayatında eksik kaldığını düşündüğü konulara ilişkin görüşleri, kurumun öz değerlendirmesini yaparken oldukça yararlı ve yönlendiricidir. Eğitim öğretim kurumlarının kalitesi, öğrencilerin mezuniyet sonrası çalışma durumları ve alanları araştırılarak tespit edilebilir (Morkoç ve Doğan, 2014).

Meslek yüksekokulu mezunlarının iş hayatındaki tecrübelerinin aldıkları öğretim ile ilişkisi üzerine yapılan farklı çalışmalar mevcuttur. Alkan, Suiçmez, Aydınkal ve Şahin (2014) çalışmalarında meslek yüksekokullarının başlıca sorunları arasında; mesleki ve teknik eğitim ile iş dünyası arasında yeterli seviyede diyalog kurulamaması ve koordinasyon eksikliğini, üniversite-sanayi işbirliğinin zayıflığını, öğrencilerin mevcut piyasa koşullarına göre yetiştirilememesini ve öğretim görevlilerinin sektörle işbirliği kuramamalarını saymaktadır. Öğretim görevlilerinin görüşleri alınarak yapılan bir çalışmada ise, meslek yüksekokullarının güncel sorunları içinde ikinci en önemli olan mezuniyet sonrası istihdam sorunlarıdır (Yıldırım, Sertel ve Özmen Akyol, 2017). Ayrıca ders müfredatlarının sektörün ihtiyaçlarına cevap vermediği tespit edilmiştir. İşletmelerin önlisans muhasebe eğitiminden beklentilerini araştırmak üzere yapılan bir çalışmada (Alkan, 2015) ise üniversitelerde bölgesel gereksinimlerin eğitim içeriklerine yansıtılmadığı tespit edilmiştir. Benzer bir çalışmaya göre ise (Coşkun, Kır ve Coşkun, 2017); iş dünyasını temsil eden meslek mensupları, önlisans mezun veya stajyerlerinin deneyim eksikliği, bilgi yetersizliği, sosyal yönlerinin yetersizliği ve çalışma hayatını algılama güçlüğü nedenleriyle iş hayatında yetersiz

kaldığını düşünmekte ve yabancı dil bilme becerisinin mesleki hayatlarında önemsiz olduğunu ifade etmektedir. Bilgisayar Programcılığı Programı mezunları ile ilgili yapılan bir çalışmada, mezunların yetiştirilme amaçlarına ne derecede uygun istihdam edildiklerinin ve çalışma koşullarının belirlenmesi amacıyla betimsel sonuçlara yer verilmiştir (Arabacıoğlu, Sebetci, Güler ve Karataş, 2011). Türk mesleki eğitim sisteminin kalite ve kantitesinin tartışıldığı bir çalışmada (Erden Özsoy, 2011) çözüme yönelik düşüncelere yer verilmekte ve mesleki ve teknik eğitimin nitelikli eleman ihtiyacına cevap veremediği ifade edilmektedir. Bunun nedeninin ise mesleki eğitimde kantiteden ziyade kalite sorunu olduğu dile getirilmektedir. Bünyesinde teknik programlar bulunan bir meslek yüksekokulu mezunları üzerine yapılan bir çalışmada (Kayaalp, 2018), mezunların okulda almış oldukları eğitimin iş istihdamlarına olan katkısı araştırılmıştır. Sonuçlara göre, mezunların yüksek oranda özel sektörde istihdam edildiği, bazı programlarda aldıkları eğitimi yeterli görürken bazılarında yetersiz buldukları ve bu durumun iş bulma ve iş hayatlarında etkili olduğu tespit edilmiştir. Ertuğrul (2016), organize sanayi bölgesi işletmelerinin meslek yüksekokulu işletme ve muhasebe alanı mezun ve öğrencilerinden beklentilerini tespit etmek ve aldıkları eğitimle örtüşme oran ve yönünü belirlemek için yaptığı çalışmada; verilen muhasebe eğitiminin sektörün beklentilerini çoğunlukla karşıladığını, bu eğitimle yeterli fakat orta derecede bilgi ve yetkinlik kazandırıldığını, mezunların ekip çalışmasına uyumlarının ve bilgisayar becerilerinin yeterli görüldüğünü fakat işletme beklentileriyle istihdam derecesi arasında anlamlı ilişki bulunmadığı sonuçlarına varılmıştır. Öte yandan araştırmalar, öğrencilerin, bilgilerinin maksimum kapasitede kullanabilmeleri ve örneğin işgücü piyasasına etkili bir giriş yapmak gibi hedeflerini gerçekleştirebilmeleri için sosyal etkileşim becerilerini geliştirmeleri gerektiğini (Fengqiao ve Dan, 2015) yani entelektüel faaliyetlere katılmanın başarıya katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Bu bağlamda bu çalışmada; Kırklareli Üniversitesi Babaeski Meslek Yüksekokulu'nda bulunan dört programdan (Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı, Bankacılık ve Sigortacılık, Dış Ticaret, İşletme Yönetimi) 2010-2014 yılları arasında mezun olan kişilerin bilgi ve görüşleri alınmak suretiyle, mezunların aldıkları eğitim ve meslek hayatlarında karşılaştıkları tecrübeler karşılıklı olarak incelenmiştir. Böylelikle hem mezunların mezuniyet sonrası profillerini değerlendirmek hem de meslek yüksekokulunda edindikleri kazanımların iş hayatının farklı süreçlerindeki etki ve önemini tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonuçlarının meslek yüksekokullarının stratejik plan geliştirme, kalite kontrol ve öğrenim çıktıları çalışmaları kapsamında da yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

1. Yöntem

1.1. Araştırma Modeli, Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2010-2014 yılları arasında Kırklareli Üniversitesi Babaeski Meslek Yüksekokulu programlarından mezun olmuş 1545 kişi oluşturmaktadır. Bu mezunların yıllara göre dağılımları Tablo 1'deki gibidir. Araştırma kapsamında elektronik ortamda özellikle sosyal medya iletişim kanalları kullanılarak 276 mezuna ulaşılmıştır. Ulaşılan örneklemin hacmi, örnekleme oluşturan kişilerin özelliklerinin homojen olduğu kabulü ile %95 kesinlik düzeyinde yeterlidir (Can, 2017: s. 28-30). Yıl içinde mezunlar yoğun olarak Temmuz-Eylül ayları arası belirlenmektedir. Veriler yazılı anket tekniği ile elektronik ortamda Kasım 2014-Ocak 2015 tarih aralığında toplanmıştır.

Tablo 1: Yıllara Göre Mezun Sayıları (2010-2014)

Mezuniyet Yılı	Mezun Sayısı	Oran (%)
2014	400	25,9
2013	385	24,9
2012	267	17,3
2011	298	19,3
2010	195	12,6
Toplam	1545	100

Kaynak: *Babaeski Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü*

Verilerin toplanmasında, geliştirilen Kırklareli Babaeski Meslek Yüksekokulu Mezun Profili Anket Formu kullanılmıştır. Ankette 1.-4. sorular demografik bilgiler, 5. ve 6. sorular öğrenim hayatı, 7.-14. sorular mezuniyet sonrası çalışma şartları ve 15.-22. sorular aldığı eğitim ve iş hayatı ilişkisi üzerine görüşleri ile ilgili olmak üzere toplam 22 soru bulunmaktadır. 15.-22. Sorular beşli Likeert ölçeği kullanılarak yanıtlanmış olup diğer sorular çoktan seçmeli veya ucu açık cevaplıdır. Ölçeğin her bir maddesi farklı bir değişkeni ölçmekte olduğundan ve az sayıda madde içerdiği için faktör analizine gerek duyulmamıştır. Ancak 15-22. sorular, Kesinlikle Katılmıyorum (1)- Kesinlikle Katılıyorum (5) aralığında sıralı yanıtlar içerdiği ve ölçülmeye çalışılan görüşlerin tutarlılık içermesi gerektiği düşünüldüğü için 8 madde için verilen cevaplarda güvenilirlik testi yapılmış ve Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayısı 0,733 olarak hesaplanmıştır. Buna göre yapılan ölçümün kendi içinde tutarlı olduğu söylenebilir.

1.2. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında verilerin analiz edilmesinde tanımlayıcı istatistiksel teknikler (ortalama, yüzdeler, frekans dağılımı, standart sapma gibi) kullanılmıştır. Kişisel bilgilerin dağılımına bakmak için frekans ve yüzde analizleri çıkarılmıştır. Araştırmada kullanılan anketin puanlarının ağırlık dereceleri ve seçeneklerinin sınırları Tablo 2'de verilmiştir. Bazı kategorik değişkenler bakımından ölçülen maddelere verilen cevaplar arasındaki farkları incelemek için parametrik olmayan hipotez testlerinden Wilcoxon-Mann-Whitney ve Kruskal-Wallis testleri uygulanmıştır. Bu testler bağımsız gruplar arası sıra ortalamaları farkı için yapılan testler olup parametrik testlerin varsayımları sağlanmadığında tercih edilmektedir. Elde edilen veriler SPSS 24 programı kullanılarak analize tabii tutulmuştur.

Tablo 2: Beşli Dereceleme Ölçeğinin Puan Sınırları

Ağırlık	Seçenek	Sınırlar
1	Kesinlikle Katılmıyorum	1,00–1,80
2	Katılmıyorum	1,81–2,60
3	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	2,61–3,40
4	Katılıyorum	3,41–4,20
5	Kesinlikle Katılıyorum	4,21–5,00

2. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde ilk olarak, yapılan ölçüm sonuçlarının tanımsal (betimsel) olarak incelemesi gerçekleştirilecektir. Sonrasında ise ölçekte sorulan ve mezunların istihdam durumları ile öğrenim hayatında edindikleri kazanımları değerlendirmeleri beklenen 9 madde ile ilgili

demografik değişkenler ve çalışma durumu değişkenleri bakımından bağımsız gruplar arası farklar incelenecektir.

2.1. Betimsel Bulgular

Yapılan anketi cevaplandıran 276 mezunun % 41,7'si erkek, %58,3'ü kadın olup; bunların %10,5'i evli, %89,5'i bekar olduğunu beyan etmiştir. Katılanların anketin kalan kısmına verdikleri cevaplar incelenerek fazla sayıda soruyu cevapsız bırakan 17 mezunun gözlem değerleri değerlendirmeye tabi tutulmamış ve kalan 259 mezuna ait gözlemlerle çalışılmıştır. Bu kişilere ait demografik ve mezuniyetlerine ait bilgiler Tablo 3'te verilmiştir. Kalan 259 kişide cinsiyet ve medeni hal oranları başlangıçtaki 276 kişiyle çok yakındır. Öğrencilerin mezun oldukları programlara bakıldığında; Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı mezunlarının oranı %25,1, Bankacılık ve Sigortacılık mezunlarının oranı %36,3, Dış Ticaret mezunlarının oranı %21,2 ve İşletme Yönetimi mezunlarının oranı %17,4'tür. Mezuniyet yıllarına bakıldığında ise %10,4'ünün 2010 yılında, %17,8'inin 2011 yılında, %16,6'sının 2012 yılında, %23,9'unun 2013 yılında ve %31,3'ünün 2014 yılında mezun olduğu görülmektedir. Yüksekokulun 2010-2014 yılında verdiği 1545 mezunun yıllara göre dağılımları, Tablo 1'de de görülebileceği gibi, bu oranlara yakındır. Bu da örneklemin temsil düzeyi açısından olumlu bir sonuçtur.

Tablo 3: Mezun Bilgilerinin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Değişken	Düzye	Frekans	Oran (%)
Cinsiyet	Erkek	107	41,3
	Kadın	152	58,7
Medeni Durum	Evli	28	10,8
	Bekâr	231	89,2
Mezun olduğunuz program	Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı	65	25,1
	Bankacılık ve Sigortacılık	94	36,3
	Dış Ticaret	55	21,2
	İşletme Yönetimi	45	17,4
Mezuniyet yılınız	2010	27	10,4
	2011	46	17,8
	2012	43	16,6
	2013	62	23,9
	2014	81	31,3

Mezun olan öğrencilere mezuniyet sonrası kaç yıl çalıştıkları sorulduğunda ise; %31,3'ü 1 yıldan daha az sürede çalıştığını, %18,9'u 1-2 yıl, %14,3'ü 2-3 yıl, %12,4'ü 3-4 yıl, %5'i 4-5 yıl çalıştığını, %18,1'i ise hiç çalışmadığını ifade etmiştir. Mezuniyet sonrası iş bulma sürelerini gösteren önemli bir istatistik olan bu sonuçların yıllara göre dağılımları Tablo 4'de verilmiştir. Bu oranlar verilerin toplandığı tarih itibarıyla incelendiğinde, 2010-2014 yılları arası mezun olanların mezuniyetlerini takip eden ilk yıl içinde sırasıyla %48,1, %56,5, %65,1, %58,1 ve %70,4'ünün çalışmaya başladığı görülmektedir. Bu oran ilk 2 yıl içinde tüm dönemler için en az %60,3 (2010 yılı mezunlarında) tür. Son yıllara doğru bu oran hızla artış göstermiştir. Bu veriler, belirtilen programlardan mezun olan meslek yüksekokulu mezunlarının hızlı bir şekilde çalışma hayatına dahil olduğunu göstermektedir.

Tablo 4: *Mezuniyet Yıllarına Göre Çalışma Süreleri Yüzde Dağılımları*

		Mezuniyet Yılı					Toplam (%)
		2010	2011	2012	2013	2014	
Mezuniyet sonrası kaç yıl çalıştınız?	0-1 yıl (%)	3,7	10,9	7	24,2	70,4	31,3
	1-2 yıl (%)	3,7	10,9	16,3	58,1	0	18,9
	2-3 yıl (%)	14,8	6,5	65,1	3,2	0	14,3
	3-4 yıl (%)	22,2	56,5	0	0	0	12,4
	4-5 yıl (%)	48,1	0	0	0	0	5,0
	Çalışmadım (%)	7,4	15,2	11,6	14,5	29,6	18,1
Toplam (%)		100	100	100	100	100	100

Çalışma süreleri baz alınarak, mezuniyet sonrası iş bulma sürelerinin mezun olunan programlara göre dağılımları incelendiğinde, tüm programlarda mezuniyeti takip eden 1 yıl içerisinde mezunların %60 civarındaki kısmının çalışmaya başladığı anlaşılmaktadır (Tablo 5). Bu oran 2 yıl içinde %75 civarına ulaşmaktadır. Verilerin 2014 yılı sonuna ait olması itibariyle, 2014 yılı içinde mezun olan 81 kişinin henüz iş arama döneminde olduğunu tahmin etmek zor değildir. Bu kişiler hariç tutulduğunda çalışmayanların oranı %12,9 olmaktadır. 2014 mezunlarının ise %70,4'ü çalışmaya başlamıştır. Toplamda çalışmayanların oranı %18,1 olarak ölçülmüş olup en yüksek oran Bankacılık ve Sigortacılık Programı mezunlarına aittir. Bu sonuçlar da meslek yüksekokulu mezunlarının iş bulmakta çok zorluk yaşamadığını göstermektedir.

Tablo 5: *Mezun Olunan Programa Göre İş Bulma Süreleri Yüzde Dağılımları*

		Mezun Olduğu Program				Toplam (%)
		Büro Yön. ve Yön. Asistanlığı	Bankacılık ve Sigortacılık	Dış Ticaret	İşletme Yönetimi	
Mezuniyet sonrası iş bulma süresi	1 Yıl İçinde (%)	56,9	62,8	65,5	66,7	62,5
	2 Yıl İçinde (%)	12,3	11,7	14,5	8,9	12,0
	3 Yıl İçinde (%)	10,8	2,1	0,0	6,7	4,6
	4 Yıl İçinde (%)	4,6	2,1	1,8	2,2	2,7
	Çalışmayan (%)	15,4	21,3	18,2	15,6	18,1
Toplam (%)		100	100	100	100	100

Ancak çalıştıkları işlerin aldıkları diploma dereceleriyle ilişkisi ve bu işlerde çalıştıkları pozisyonlar, aldıkları eğitim ile iş bulma oranları arasındaki ilişkiyi daha iyi açıklayabilecektir. İlâveten aldıkları diploma derecesini yeterli görmeyerek veya başka nedenlerle öğretim hayatına –açıktan ve örgün olarak- devam edenler olabileceği de unutulmamalıdır. Çalışmanın bundan sonraki kısımları bu hususlara odaklanacaktır.

Henüz bir işte çalışmayan %18,1'lik kesim çıkarıldığında; kalan mezunların %90,6'sı özel sektörde, %4,7'si kamu sektöründe, %4,7'si de kendi işyerinde çalışmaktadır. Bu sonuçlar, araştırılan bölüm mezunlarının genellikle kamu sektörü dışında çoğunlukla da emekçi olarak iş bulduklarını ortaya koymaktadır. Sektörler bazında incelendiğinde ise sırasıyla; Bankacılık ve Finans, Perakende Satış ve Pazarlama, Üretim, Ulaştırma, Dış Ticaret ve Lojistik, Sigortacılık, Medya-İletişim ve İnşaat toplamda %70,8 ile en fazla çalışılan sektörlerdir. Bunun dışında

mezunlara çalıştıkları iş yerindeki en son pozisyonları ve çalışma alanları da sorulmuş; çalışanların %79,72'sinin sırasıyla en fazla Satış ve Pazarlama, Muhasebe, Müşteri Hizmetleri, Yönetim, Büro Hizmetleri ve İletişim alanlarında görev aldığı görülmüştür. Sektör ve alanlara dağılım oranları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Mezunların Çalıştıkları Sektör ve Alanların Yüzde Dağılımı

		Yüzdesi (%)	Kümülatif Yüzdesi (%)
Çalıştığımız Sektör	Bankacılık ve Finans	13,2	13,2
	Perakende Satış ve Pazarlama	13,2	26,4
	Üretim	11,8	38,2
	Ulaştırma, Dış Ticaret, Lojistik	10,8	49,1
	Sigortacılık	8,5	57,5
	Medya, İletişim ve Bilişim	7,1	64,6
	İnşaat	6,1	70,8
	Toptan Satış ve Pazarlama	4,7	75,5
	Gıda (Lokanta, Kafe, Restoran...)	4,2	79,7
	Muhasebe Şirketi	3,8	83,5
	Sağlık	3,3	86,8
	Turizm	2,8	89,6
	Eğitim	2,4	92,0
	Diğer	8,0	100,0
Çalışma Alanımız	Satış ve Pazarlama	25,0	25,0
	Muhasebe	17,0	42,0
	Müşteri Hizmetleri	13,7	55,7
	Yönetim	12,3	67,9
	Büro Hizmetleri ve İletişim	11,8	79,7
	İthalat, İhracat ve Gümrük	5,2	84,9
	Üretim / İmalat	5,2	90,1
	Vezne/Gişe	2,8	92,9
	İnsan Kaynakları	2,4	95,3
	Diğer	4,7	100,0

Mezunların en son çalıştıkları iş yerinde çalışma süreleri, bir iş yerinde çalışma istikrarlarını ve yaptıkları iş değişikliklerini göstermesi bakımından önemlidir. Bu nedenle toplam çalışma süreleri ve son çalıştıkları iş yerindeki çalışma süreleri karşılaştırılmıştır (Tablo 7). Sonuçlara göre, “Şu anki iş yerinizde kaç yıldır çalışıyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplarda en yüksek oran, “Mezuniyet sonrası kaç yıl çalıştınız?” sorusuna verilen cevaplardan 1 yıl eksik olan cevaplarda olmuştur. Örneğin mezuniyet sonrası 3-4 yıl çalışmış olanların %46,9’u son çalıştıkları yerde 2-3 yıl çalıştığını beyan etmiştir. Mezuniyet sonrası çalışma süresi ile şu anki işyerindeki çalışma süresi eşit olanların oranı ise 2-3, 3-4 ve 4-5 yıllık çalışanlarda %15-%20 arasında, 1-2 yıllık mezunlarda ise %40,8 dir. Bu oranlar, genellikle mezuniyet sonrası ilk yıllarda çalışılan iş yerlerinde işe devam edilmediği, ancak sonrasında çalışılan iş yerinde istikrar sağlandığı şeklinde

yorumlanabilir. Tabii ki bu yorumun genelleştirilebilmesi için daha uzun süreli çalışmalar yapılmalıdır. Öte yandan göze batan bir diğer husus da bazı mezunların mevcut çalıştıkları iş yerinde, mezuniyet sonrası çalışma sürelerinden daha uzun süre çalışmalarıdır. Bu durum, öğrencilik esnasında ve belki staj ile birlikte çalışmaya başlayanlar olduğunu göstermektedir. Bu kişilerin çalışan mezunlar içindeki oranı %7,1'dir.

Tablo 7: Mezuniyet Sonrası Çalışma Süreleri ile En Son Çalışılan İş Yerinde Çalışma Süreleri

		Kaç yıldır şu anki işyerinizde çalışıyorsunuz?				
		0-1 yıl (%)	1-2 yıl (%)	2-3 yıl (%)	3-4 yıl (%)	4-5 yıl (%)
Mezuniyet sonrası kaç yıl çalıştınız?	0-1 yıl (%)	91,4	4,9	2,5	0,0	1,2
	1-2 yıl (%)	51,0	40,8	4,1	0,0	4,1
	2-3 yıl (%)	16,2	54,1	18,9	5,4	5,4
	3-4 yıl (%)	12,5	21,9	46,9	18,8	0,0
	4-5 yıl (%)	15,4	7,7	30,8	30,8	15,4
Toplam (%)		52,4	24,5	14,2	5,7	3,3

Anketin bir diğer sorusunda ise mezunlara, mezuniyet sonrasında yaptıkları veya yapmakta oldukları ek öğrenimler sorulmuştur. Önlisans derecesi olarak bir meslek yüksekokulundan mezun olan kişilerin çalışma hayatı ile birlikte veya ayrıca öğretim serüvenlerine devam edip etmedikleri ve ediyorlarsa hangi eğitim-öğretimleri tercih ettiklerinin tespit edilmesi, aynı zamanda mezunların çalışma hayatında tutunmak için gösterdikleri çabayı yansıtabilecektir. Tablo 8'de verilen sonuçlar incelendiğinde, mezunların büyük bir çoğunluğunun (%56,4) açıköğretim sistemi ile lisans tamamlamayı tercih ettikleri görülmektedir. Açıköğretimin, derslere devam şartı aranmaması sebebiyle, çalışma hayatı ile birlikte tercih edilmesi olağan bir sonuçtur. Bu oran en düşük (%34) mezuniyet sonrası herhangi bir işte çalışmamış olanlardır.

Tablo 8: Çalışma Sürelerine Göre Mezuniyet Sonrası Alınan Eğitimlerin Dağılımı

		Mezuniyet sonrasında yaptığınız/yapmakta olduğunuz ek öğrenimler							Toplam
		Açıköğretim Lisans Tamamlama	DGS Lisans Tamamlama	Farklı Alanda Lisans Öğretimi	Farklı Önlisans Öğretimi	Kurs	Yüksek Lisans	Yok	
Mezuniyet sonrası kaç yıl çalıştınız?	Çalışmadım	34,0	36,2	10,6	8,5	6,4	2,1	2,1	100,0
	0-1 yıl (%)	63,0	13,6	7,4	7,4	4,9	1,2	2,5	100,0
	1-2 yıl (%)	69,4	8,2	16,3	0,0	0,0	0,0	6,1	100,0
	2-3 yıl (%)	56,8	13,5	16,2	2,7	8,1	0,0	2,7	100,0
	3-4 yıl (%)	62,5	3,1	18,8	15,6	0,0	0,0	0,0	100,0
	4-5 yıl (%)	30,8	7,7	46,2	0,0	7,7	0,0	7,7	100,0
	Toplam (%)	56,4	15,1	14,3	6,2	4,2	0,8	3,1	100,0

Henüz herhangi bir işte çalışmamış mezunlarda çalışanlardan farklı olarak DGS (Dikey Geçiş Sınavı) ile lisans öğretimini tamamlayanların oranı (%36,2) belirgin bir şekilde yüksektir. Bu

oranla birlikte farklı bir alanda lisans ve önlisans öğretimi alanlar ile yüksek lisans yapanların oranı dikkate alındığında, önlisans mezuniyeti sonrası çalışmayanların oranı olarak yukarıda tespit edilmiş olan %18,1'lik oranı oluşturan kesimin aslında ciddi bir miktarının örgün eğitime devam ettikleri anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu oranın kesin olarak işsizlik oranı olarak değerlendirmeye alınması mümkün değildir. Elbette burada irdelenmesi gereken, örgün eğitime devam etme ihtiyacı duyduğu anlaşılan bu kişilerin bu tercihlerinde iş bulma ve buldukları işten tatmin olma kaygısının ne derece etkili olduğudur. Bu rakamlar göstermektedir ki önlisans mezunları, önlisans diploma dereceleri ile yetinmeme taraftarıdır. Tüm mezunlarda toplamda (açıköğretim, DGS ile tamamlama ve farklı lisans öğretimi) lisans öğretimine devam edenlerin oranı %85,8'dir.

Çalışmaya esas olan anketin kalan soruları, mezunların aldıkları eğitim-öğretim ve mezuniyet sonrası iş bulma ya da çalışma süreçleri arasındaki ilişkiler üzerinedir. Tablo 9'da ve Tablo 10'da sorular ve verilen cevapların dağılımı ile bu cevaplara dair betimleyici temel istatistikler verilmiştir. Bu tablolardan anlaşılacağı gibi, mezuniyet sonrası çalışma hayatına dahil olanlarla henüz çalışmamış olanlar için sonuçlar ayrı ayrı incelenmiştir.

Tablo 2'de verilen beşli derecelendirme ölçeğinin puan sınırlarına göre; hem çalışma hayatına atılmış olan hem de henüz çalışmaya başlamamış mezunlar 5. ifadeye "Katılmıyorum"; 2, 3 ve 4. ifadelere "Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum"; 1, 6 ve 7. ifadelere ise "Katılıyorum" derecelerini tercih etmiştir. Çalışma hayatına atılmış olanlar 8. ifade olan "Tekrar seçim şansım olsaydı aynı bölümü seçerdim" ifadesine "Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum" cevabını verirken, çalışmaya başlamamış olanlar ise "Katılıyorum" cevabını vermiştir. Bu sonuç, iş hayatının süreçlerini yaşamış olan mezunlarda, aldıkları eğitim ve diploma ile ilgili az da olsa olumsuz bir görüş meydana geldiğini göstermektedir. Mezunların genelinin önlisans düzeyinde verilen yabancı dil eğitiminin iş hayatında yeterli olmadığını tespit ettiği görülmektedir.

Tablo 9: Çalışan Mezunların Sorulara Verdikleri Cevapların Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

	Cevaplayan Kişi Sayısı	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Ne Katılıyorum-Ne Katılmıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1. Bölümüne bilinçli bir tercihle geldim.	212	9,0	16,0	7,1	38,2	29,7	3,6	1,3
2. Bölüm/Programın verdiği eğitim, iş hayatında gerekli yeterlilikleri kazandırdı.	212	13,2	17,5	9,9	44,8	14,6	3,3	1,3
3. Bölüm/Programın verdiği eğitim, iş hayatının gerektirdiği düzeyde bilgisayar kullanabilme yetkinliği sağladı.	212	10,4	20,8	7,1	42,5	19,3	3,4	1,3
4. Yüksekokul kadrosu mezuniyet sonrasındaki yaşamımı planlamam için yardımcı oldu.	212	24,5	25,0	9,0	27,4	14,2	2,8	1,4
5. Alanımla ilgili yeteri düzeyde yabancı dil bilgisi öğrendim.	212	27,4	34,0	12,3	22,6	3,8	2,4	1,2
6. Mezun olduğum bölümde aldığım eğitimin insanlarla olan iletişim becerimi geliştirdiğini düşünüyorum.	212	5,2	10,8	5,2	44,8	34,0	3,9	1,1
7. Eğitimim sırasında girişimcilik ruhunu kazandım.	212	5,7	10,8	10,4	42,5	30,7	3,8	1,2
8. Tekrar seçim şansım olsaydı aynı bölümü seçerdim.	212	25,0	12,3	12,7	22,2	27,8	3,2	1,6
9. En son çalıştığım iş bitirdiğim bölüm/programla ilgilidir.	212	25,5	17,9	6,1	35,8	14,6	3,0	1,5

Tablo 10: Çalışmayan Mezunların Sorulara Verdikleri Cevapların Frekans ve Yüzelik Dağılımı

	Cevaplayan Kişi Sayısı	Kesinlikle Katılmıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Ne Katılıyorum-Ne Katılmıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Kesinlikle Katılıyorum (%)	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1. Bölümüne bilinçli bir tercihle geldim.	47	4,3	6,4	4,3	55,3	29,8	4,0	1,0
2. Bölüm/Programın verdiği eğitim, iş hayatında gerekli yeterlilikleri kazandırdı.	47	10,6	12,8	14,9	44,7	17,0	3,4	1,2
3. Bölüm/Programın verdiği eğitim, iş hayatının gerektirdiği düzeyde bilgisayar kullanabilme yetkinliği sağladı.	47	10,6	21,3	17,0	34,0	17,0	3,3	1,3
4. Yüksekokul kadrosu mezuniyet sonrasındaki yaşamımı planlamam için yardımcı oldu.	47	14,9	31,9	10,6	27,7	14,9	3,0	1,4
5. Alanımla ilgili yeteri düzeyde yabancı dil bilgisi öğrendim.	47	21,3	36,2	19,1	14,9	8,5	2,5	1,2
6. Mezun olduğum bölümde aldığım eğitimin insanlarla olan iletişim becerimi geliştirdiğini düşünüyorum.	47	0,0	8,5	4,3	63,8	23,4	4,0	0,8
7. Eğitimim sırasında girişimcilik ruhunu kazandım.	47	2,1	8,5	17,0	51,1	21,3	3,8	0,9
8. Tekrar seçim şansım olsaydı aynı bölümü seçerdim.	47	8,5	12,8	14,9	25,5	38,3	3,7	1,3

Mezuniyet sonrası bir işte çalışmış olan mezunların yanıtladığı 9. Madde olan “En son çalıştığım iş bitirdiğim bölüm/programla ilgilidir” ifadesine verilen cevaplar da mezunların istihdam imkânları ile ilgili önemli ipuçları taşımaktadır. Tablo 9’da görüldüğü üzere, bu ifadeye en yüksek oranda verilen cevaplar %35,8 ile “Katılıyorum” ve %25,5 ile “Kesinlikle Katılmıyorum” olmuştur. Ortalaması 3,0 ve standart sapması 1,5 olan madde, Tablo 2’ye göre “Ne Katılıyorum, Ne Katılmıyorum” sınıfında bulunmaktadır. Toplamda da %43,4 olumsuz, 50,4 olumlu yanıt alınmıştır. Bu sonuçlara göre, mezun olduğu bölümle ilgili istihdam edilme oranı yaklaşık yarı yarıyadır.

2.2. Fark Testleri

Tablo 9 ve 10’da yüzde dağılımları ve ortalama-sapma değerleri verilen 9 madde ile ilgili aşağıdaki değişkenler bakımından bağımsız gruplar arası farkların incelenmesi, ilgili meslek yüksekokulu mezunlarının öğretim-istihdam ilişkisi hakkında daha kapsamlı bilgi verebilecektir. Bu bağımsız grup değişkenleri şunlardır (Bu değişkenlerin bağımsız alt grupları Tablo 3 ve 6’da görülebilir): Cinsiyet, Medeni Durum, Mezun Olunan Program ve Yapılan Ek Öğretim.

Parametrik testler, aralık veya oran ölçeği ile ölçülmüş değişkenler ile yapılabilir. Fakat bu çalışmada fark testi yapılacak değişkenlerin tamamı Likert ölçeği ile elde edilmiş olduğundan, parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Buna göre, Cinsiyet ve Medeni Durum için Wilcoxon-Mann-Whitney, diğer değişkenler için ise Kruskal-Wallis testleri ile hipotezler test edilmiştir. 9. Maddede yalnızca bir işte çalışmış olduğunu beyan eden, diğer maddelerde ise tüm mezunlar için test yapılmıştır.

Cinsiyet grupları bakımından maddelere verilen cevapların sıra ortalamaları arasında fark olup olmadığını test eden Wilcoxon-Mann-Whitney U Testleri sonuçlarına göre (Tablo 11); kadınlar ve erkekler arasında “Tekrar seçim şansım olsaydı aynı bölümü seçerdim” ($U=6989,5$;

$W=12767,5$; $z=-1,978$; $p=.048$) ve “En son çalıştığım iş bitirdiğim bölüm/programla ilgilidir” ($U=4688$; $W=9344$; $z=-2,054$; $p=.040$) maddelerine verilen cevapların sıra ortalamaları arasında %95 güven düzeyinde fark vardır.

Tablo 11: Cinsiyet Grupları Bakımından Fark Testi Sonuçları

	N	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	p Değeri
1. Bölümüne bilinçli bir tercihle geldim.	259	8129,000	19757,000	-0,005	0,996
2. Bölüm/Programın verdiği eğitim, iş hayatında gerekli yeterlilikleri kazandırdı.	259	7064,000	12842,000	-1,898	0,058
3. Bölüm/Programın verdiği eğitim, iş hayatının gerektirdiği düzeyde bilgisayar kullanabilme yetkinliği sağladı.	259	7528,000	13306,000	-1,064	0,287
4. Yüksekokul kadrosu mezuniyet sonrasındaki yaşamımı planlamam için yardımcı oldu.	259	8022,000	19650,000	-0,191	0,849
5. Alanımla ilgili yeteri düzeyde yabancı dil bilgisi öğrendim.	259	7515,000	19143,000	-1,078	0,281
6. Mezun olduğum bölümde aldığım eğitimin insanlarla olan iletişim becerimi geliştirdiğini düşünüyorum.	259	7506,000	13284,000	-1,142	0,254
7. Eğitimim sırasında girişimcilik ruhunu kazandım.	259	7954,500	13732,500	-0,317	0,751
8. Tekrar seçim şansım olsaydı aynı bölümü seçerdim.	259	6989,500	12767,500	-1,978	0,048*
9. En son çalıştığım iş bitirdiğim bölüm/programla ilgilidir.	212	4688,000	9344,000	-2,054	0,040*

*%5 Anlamlılık düzeyinde sıfır hipotez reddedilir, grup sıra ortalamaları arasında fark vardır.

Bu maddeler için kadın ve erkek alt gruplarında sıra ortalamaları incelendiğinde (Tablo 12); 8. maddede erkeklerin nötr (*Medyan*=3) kadınların olumlu (*Medyan*=4), 9. maddede erkeklerin olumsuz (*Medyan*=2,50) kadınların yine olumlu (*Medyan*=4) görüş bildirdikleri görülmektedir.

Tablo 12: Cinsiyet Alt Gruplarına Ait Sonuçlar

	Alt Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Aritmetik Ortalama	Medyan
8. Tekrar seçim şansım olsaydı aynı bölümü seçerdim.	Kadın	152	137,52	3,41	4,00
	Erkek	107	119,32	3,04	3,00
	Toplam	259			
9. En son çalıştığım iş bitirdiğim bölüm/programla ilgilidir.	Kadın	116	114,09	3,1466	4,00
	Erkek	96	97,33	2,7396	2,50
	Toplam	212			

Medeni durum grupları bakımından maddelere verilen cevapların sıra ortalamaları arasında fark olup olmadığını test eden Wilcoxon-Mann-Whitney U Testleri sonuçlarına göre (Tablo 13); kadınlar ve erkekler arasında “En son çalıştığım iş bitirdiğim bölüm/programla ilgilidir” ($U=1686,5$; $W=19264,5$; $z=-2,346$; $p=.019$) maddesine verilen cevapların sıra ortalamaları arasında %95 güven düzeyinde fark vardır.

Tablo 13: Medeni Durum Grupları Bakımından Fark Testi Sonuçları

	N	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	P-Değeri
1. Bölümüne bilinçli bir tercihle geldim.	259	2995,000	29791,000	-0,673	0,501
2. Bölüm/Programın verdiği eğitim, iş hayatında gerekli yeterlilikleri kazandırdı.	259	2652,000	29448,000	-1,640	0,101
3. Bölüm/Programın verdiği eğitim, iş hayatının gerektirdiği düzeyde bilgisayar kullanabilme yetkinliği sağladı.	259	3046,000	29842,000	-0,525	0,599
4. Yüksekokul kadrosu mezuniyet sonrasındaki yaşamımı planlamam için yardımcı oldu.	259	3053,500	3459,500	-0,496	0,620
5. Alanımla ilgili yeteri düzeyde yabancı dil bilgisi öğrendim.	259	3015,000	29811,000	-0,607	0,544
6. Mezun olduğum bölümde aldığım eğitimin insanlarla olan iletişim becerimi geliştirdiğini düşünüyorum.	259	2690,000	29486,000	-1,573	0,116
7. Eğitimim sırasında girişimcilik ruhunu kazandım.	259	2999,500	29795,500	-0,665	0,506
8. Tekrar seçim şansım olsaydı aynı bölümü seçerdim.	259	2921,500	29717,500	-0,858	0,391
9. En son çalıştığım iş bitirdiğim bölüm/programla ilgilidir.	212	1686,500	19264,500	-2,346	0,019*

*%5 Anlamlılık düzeyinde sıfır hipotez reddedilir, grup sıra ortalamaları arasında fark vardır.

Bu madde için bekar ve evli alt gruplarında sıra ortalamaları incelendiğinde (Tablo 14); bekarların nötr (*Medyan*=3) evlilerin olumlu (*Medyan*=4) görüş bildirdikleri görülmektedir.

Tablo 14: Medeni Durum Alt Gruplarına Ait Sonuçlar

	Alt Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Aritmetik Ortalama	Medyan
9. En son çalıştığım iş bitirdiğim bölüm/programla ilgilidir.	Bekâr	187	103,02	2,877	3,00
	Evli	25	132,54	3,600	4,00
	Toplam	212			

Mezun olunan program grupları bakımından maddelere verilen cevapların sıra ortalamaları arasında fark olup olmadığını test eden Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre (Tablo 15); en az iki alt grup için “Bölüm/Programın verdiği eğitim, iş hayatının gerektirdiği düzeyde bilgisayar kullanabilme yetkinliği sağladı” ($\chi^2 = 17,494$; $sd=3$; $p=.001$) maddesine verilen cevapların sıra ortalamaları arasında %95 güven düzeyinde fark vardır.

Tablo 15: *Mezun Olunan Program Grupları Bakımından Fark Testi Sonuçları*

	N	Ki-Kare	Serbestlik Derecesi	p-Değeri
1. Bölümüne bilinçli bir tercihle geldim.	259	5,062	3	0,167
2. Bölüm/Programın verdiği eğitim, iş hayatında gerekli yeterlilikleri kazandırdı.	259	1,401	3	0,705
3. Bölüm/Programın verdiği eğitim, iş hayatının gerektirdiği düzeyde bilgisayar kullanabilme yetkinliği sağladı.	259	17,494	3	0,001*
4. Yüksekokul kadrosu mezuniyet sonrasındaki yaşamımı planlamam için yardımcı oldu.	259	2,722	3	0,437
5. Alanımla ilgili yeteri düzeyde yabancı dil bilgisi öğrendim.	259	4,780	3	0,189
6. Mezun olduğum bölümde aldığım eğitimin insanlarla olan iletişim becerimi geliştirdiğini düşünüyorum.	259	3,598	3	0,308
7. Eğitimim sırasında girişimcilik ruhunu kazandım.	259	2,250	3	0,522
8. Tekrar seçim şansım olsaydı aynı bölümü seçerdim.	259	5,366	3	0,147
9. En son çalıştığım iş bitirdiğim bölüm/programla ilgilidir.	212	3,118	3	0,374

*%5 Anlamlılık düzeyinde sıfır hipotez reddedilir, en az bir grubun sıra ortalaması diğerlerinden farklıdır.

Bu farkın hangi alt grup/gruplar için geçerli olduğunu belirlemek için alt gruplar için ikişerli olarak Wilcoxon-Mann-Whitney U Testleri yapılabilir. Karşılaştırmalarda anlamlılık düzeyi, yapılacak karşılaştırma sayısına bölünerek bulunan değerdir. Bonferroni düzeltmesi olarak da ifade edilen bu hesaplamayla bulunan oran, anlamlılık düzeyi olarak kullanılmaktadır. %5 anlamlılık düzeyinde, karşılaştırılacak 4 alt grup için $C(4,2) = 6$ olduğundan; $\alpha = \frac{0,05}{6} = 0,0083$ alınmalıdır.

Tablo 16: *Mezun Olunan Program Alt Gruplarına Ait Sonuçlar*

Mezun Olunan Program	N	Sıra Ortalaması	Aritmetik Ortalama	Medyan	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	p-Değeri
Büro Yön. ve Yön. Asist.	65	84,26	3,69	4,00	2778,000	7243,000	-1,031	0,303
Bankacılık ve Sigortacılık	94	77,05	3,52	4,00				
Büro Yön. ve Yön. Asist.	65	58,76	3,69	4,00	1250,500	2285,500	-1,365	0,172
İşletme Yönetimi	45	50,79	3,36	4,00				
Büro Yön. ve Yön. Asist.	65	71,31	3,69	4,00	1085,000	2625,000	-3,865	0,000*
Dış Ticaret	55	47,73	2,75	2,00				
Bankacılık ve Sigortacılık	94	83,91	3,52	4,00	1747,500	3287,500	-3,423	0,001*
Dış Ticaret	55	59,77	2,75	2,00				
Bankacılık ve Sigortacılık	94	71,44	3,52	4,00	1980,000	3015,000	-0,637	0,524
İşletme Yönetimi	45	67,00	3,36	4,00				
Dış Ticaret	55	44,74	2,75	2,00	920,500	2460,500	-2,269	0,023
İşletme Yönetimi	45	57,54	3,36	4,00				

* Bonferroni düzeltmeli anlamlılık düzeyinde grup sıra ortalamaları arası istatistiksel fark ($p < .0083$).

İkişerli bağımsız gruplar arası Wilcoxon-Mann-Whitney test sonuçlarına göre (Tablo 16); Dış Ticaret Programı mezunları ile Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı ile Bankacılık ve Sigortacılık program mezunları sıra ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Dış Ticaret mezunları, diğer program mezunlarına göre düşük puanlar vermiş ve olumsuz görüş bildirmişlerdir.

Mezuniyet sonrasında yapılan ek öğretimler grupları bakımından maddelere verilen cevapların sıra ortalamaları arasında fark olup olmadığını test eden Kruskal Wallis Testi sonuçlarına göre (Tablo 17); alt gruplar arasında maddelere verilen cevapların sıra ortalamaları arasında %95 güven düzeyinde fark yoktur.

Tablo 17: *Mezuniyet Sonrasında Yapılan Ek Öğretimler Grupları Bakımından Fark Testi Sonuçları*

	N	Ki-Kare	Serbestlik Derecesi	p-Değeri
1. Bölümüne bilinçli bir tercihle geldim.	259	7,002	6	0,321
2. Bölüm/Programın verdiği eğitim, iş hayatında gerekli yeterlilikleri kazandırdı.	259	4,579	6	0,599
3. Bölüm/Programın verdiği eğitim, iş hayatının gerektirdiği düzeyde bilgisayar kullanabilme yetkinliği sağladı.	259	5,726	6	0,455
4. Yüksekokul kadrosu mezuniyet sonrasındaki yaşamımı planlamam için yardımcı oldu.	259	11,819	6	0,066
5. Alanımla ilgili yeteri düzeyde yabancı dil bilgisi öğrendim.	259	4,847	6	0,564
6. Mezun olduğum bölümde aldığım eğitimin insanlarla olan iletişim becerimi geliştirdiğini düşünüyorum.	259	6,622	6	0,357
7. Eğitimim sırasında girişimcilik ruhunu kazandım.	259	4,934	6	0,552
8. Tekrar seçim şansım olsaydı aynı bölümü seçerdim.	259	5,738	6	0,453
9. En son çalıştığım iş bitirdiğim bölüm/programla ilgilidir.	212	6,825	6	0,337

3. Sonuç

Bu çalışmada, bir meslek yüksekokulundan 2010-2014 yılları arasında mezun olmuş ve %81,9'u çalışma hayatına katılmış 259 kişi ile yapılan bir anketin bulguları tartışılmıştır. Mezunların henüz çalışmaya başlamamış %18,1'lik kesiminin %29,6'sının son yıl içinde mezun olduğu ve iş bulma sürecinde olduğu, %36,2'si DGS ile lisans tamamlama olmak üzere önemli bir kısmının örgün öğretim hayatına devam etmeyi tercih ettiği göz önünde bulundurulduğunda, mezuniyet sonrası bir işe yerleşmede zorluk çekmedikleri görülmüştür. Mezunların %75'i mezuniyet sonrası 2 yıl içerisinde çalışmaya başlamakta, ilk bir yıldan sonra ise genellikle belli bir iş yerinde sabit kalmaktadırlar. Mezunların çoğunlukla Bankacılık ve Finans, Perakende Satış ve Pazarlama, Üretim, Ulaştırma, Dış Ticaret ve Lojistik, Sigortacılık, Medya-İletişim ve İnşaat sektörlerinde istihdam edildikleri; bu sektörlerde en yoğun çalıştıkları iş kollarının ise Satış ve Pazarlama, Muhasebe, Müşteri Hizmetleri, Yönetim, Büro Hizmetleri ve İletişim alanları olduğu anlaşılmıştır. Çalışanların %50,4'ü en son çalıştığı işin bitirdiği bölüm/programla ilgili olduğunu, %43,4'ü ise ilgili olmadığını ifade etmiştir. Çalışmayan mezunlarda kadınların oranı %76,6, erkeklerin oranı %23,4 iken bu oranlar çalışanlarda sırasıyla %54,7 ve %45,3'tür. Mezunlara mezuniyet sonrası çalışma tecrübeleri ile yüksekokulda aldıkları eğitim-öğretimi değerlendirmeleri amacıyla

yöneltilmiş ifadeler verilen cevaplarda, yabancı dil eğitiminin yetersiz kaldığı tespiti ön plana çıkarken, tekrar seçim şansı olsa okuduğu bölüm/programı yine tercih edeceğini ifade edenlerin oranının çalışma hayatına katılmış olanlarda daha düşük olduğu görülmüştür. Yapılan fark testlerine göre ise, “Tekrar seçim şansım olsaydı aynı bölümü seçerdim” ifadesine verilen cevapların sıra ortalamaları arasında kadınlar ile erkekler arasında fark olduğu görülmüştür. Kadınlar bu ifadeye olumlu yaklaşarak “Katılıyorum” yanıtı vermişlerdir. “En son çalıştığım iş bitirdiğim bölüm/programla ilgilidir” ifadelerine verilen cevapların sıra ortalamaları arasında ise hem kadınlar ile erkekler arasında hem de bekârlarla evliler arasında fark bulunmuştur. Buna göre, cinsiyete göre kadınlar, medeni duruma göre ise evliler olumlu yanıt verirken erkekler ve bekârlar için ortanın altında ve olumsuz yanıtlar söz konusudur. Frekans dağılımlarında yarı yarıya yakın çıkan alan dışı-içi sektörlerde istihdamın yayılımında demografik değişkenlerin de rol oynayabildiği görülmüştür. “Bölüm/Programın verdiği eğitim, iş hayatının gerektirdiği düzeyde bilgisayar kullanabilme yetkinliği sağladı” ifadesine verilen yanıtlarda, Dış Ticaret programı mezunlarının cevapları diğer programlardan farklılaşmaktadır. Bu sonuç, özellikle lojistik ve uluslararası ticaret ile ilgili çeşitli yazılımların kullanıldığı bu sektörde mezunların iş hayatındaki ihtiyaçlarına göre bilgisayar temelli müfredatların uygulanması gerektiği şeklinde yorumlanabilir. Önlisans mezunları öğretim hayatlarına farklı kanalları kullanarak devam edebilmektedirler. Yapılan bu ek öğretilere göre oluşan bağımsız grupların ifadelerle ilgili katılma düzeyleri arasında ise farklılık bulunmamaktadır.

Literatürde yapılan diğer çalışmalarla paralel sonuçlar da elde edilen bu çalışmada, verilen yabancı dil ve bilgisayar eğitiminin özellikle uluslararası faaliyet dallarında istihdam edilmeyi bekleyen mezunlar açısından yetersiz kaldığı sonucu ayrılmaktadır. Önlisans mezunlarının çalışsın veya çalışmasın diploma derecelerini yükseltmek için farklı yollarla eğitimlerine devam ettikleri görülmüştür. Yine mezunların diploma alanı dışında istihdam edilmeleri ile ilgili olarak erkekler ve bekârların ön plana çıkması sonucu bu çalışmanın katkıları arasındadır.

Yükseköğretimin amaçlarından birisi olan donanımlı iş gücü yetiştirmeyi sağlamak için, mevcut öğrenciler ile ilgili çalışmalar yanında mezunlarla ilgili araştırmaların da önemli olduğu açıktır. Çalışma hayatı ile tanışmış veya iş arama süreçlerini tecrübe etmiş mezunlardan alınacak görüşler, üniversitelerin güncel ve iş dünyası ile iç içe olmasını sağlayacaktır. Eğitim metotları ve öğretim programlarında bu sonuçları da dikkate alarak yapılan iyileştirmeler hedeflenen verimlilik ve kaliteyi yakalamaya yardımcı olacaktır. Bu çalışmanın da bu yönde katkı sağlaması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- Alkan, G. (2015). “İşletmelerin Önlisans Muhasebe Eğitiminden Beklentileri: İzmir’de Bir Araştırma”. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 17 (1): 137-158
- Alkan, R. M., Suiçmez, M., Aydınkal, M. ve Şahin, M. (2014). “Meslek Yüksekokullarındaki Mevcut Durum: Sorunlar ve Bazı Çözüm Önerileri”. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, Cilt 4, Sayı 3: 133-140.
- Arabacıoğlu, T., Sebetci, Ö., Güler, E. ve Karataş, T. (2011). “Meslek Yüksekokulu Bilgisayar Programcılığı Programı Mezunları Hakkında Betimsel Bir Çalışma”. *Akademik Bilişim’11, XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*: 783-789.
- Bahar, E. ve Kaya, F. (2013). “Meslek Yüksekokulu Sosyal Programlar Öğrencilerinin Bilgi Teknolojileri Kullanımlarına Yönelik Tutumları”. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 3(1): 70-79.
- Can, A. (2017). *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Coşkun, S., Kır, A. ve Coşkun, S. (2017). “İş Dünyasının Muhasebe Eğitiminden Beklentilerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma”. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, ICMEB17 Özel Sayısı: 330-341.
- Çolak, N. (2014). “İKMEP ve Elektrik Ön Lisans Programları”. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi (EJOIR)*, Cilt:2, Özel Sayı: 113-124.
- Erden Özsoy, C. (2015). “Mesleki Eğitim-İstihdam İlişkisi: Türkiye’de Mesleki Eğitimin Kalite ve Kantitesi Üzerine Düşünceler”. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4. UMYOS Özel Sayısı: 173-181.
- Ertuğrul, A. (2016). “İşletmelerin, Önlisans Muhasebe Bölümü Mezunlarından Beklentileri ve Ankara Organize Sanayi Bölgesi’nde Bir Araştırma”. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 14(2): 133-147.
- Eti İçli, G. (2007). “İşletmelerin Meslek Yüksekokulu Mezunları ile İlgili Görüşleri ve Beklentileri (Lüleburgaz İlçe Sınırlarında Faaliyet Gösteren İşletmeler Üzerine bir Araştırma)”. *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, 13(2): 263-272.
- Gözüm, S., Güdücü Tüfekçi, F. ve Çapık C. (2014). “Hemşirelik Yüksekokulu Mezunlarının Okulları ve Meslekleri ile İlgili Görüşleri ve Mezuniyet Sonrası Profilleri”. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(1): 32-39.
- Kayaalp, K. (2018). “Önlisans Mezunu Öğrencilerinin Almış Oldukları Eğitim ve İstihdam İlişkisine Yönelik Bir Araştırma: SDÜ Uluborlu Selahattin Karasoy Meslek Yüksekokulu Örneği”. *SDÜ Teknik Bilimler Dergisi*, 8(1): 34-42.
- Morkoç, D. K. ve Doğan, M. (2014). “Meslek Yüksekokulu Mezunu Çalışanların Mesleki Eğitime Yönelik Görüşleri: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği”. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4(4): 112-121.
- Fengqiao, Y. & Dan, M. (2015). “The Impact of Social Capital on the Employment of College Graduates”. *Chinese Education & Society*, 48:1, 59-75
- Yıldırım, H , Sertel, E , Özmen Akyol, S . (2017). “Meslek Yüksekokullarının Güncel Sorunlarına İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri - Views of Academic Staff About Current Issues of

Meslek Yüksekokulunda Yapılan Eğitimin Mezunlarının İş Hayatındaki Etkisi Üzerine Bir Araştırma

Vocational Higher Education”. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9 (21): 287-300.

Yükseköğretim Kanunu (1981). *Tanımlar*, 2547, 04.11.1981.